

Πως αντιλαμβάνονται το ρόλο τους οι Επιστημονικές Ενώσεις στο χώρο της Εκπαίδευσης ως προς τη διαδικασία ένταξης των ΤΠΕ στο Ελληνικό σχολείο

Ε. Κυριτσάκας

Εναλλακτικό Σχολείο Ενηλίκων - Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων ΚΕΘΕΑ
ΕΞΟΔΟΣ, kvri@kethea-exodos.gr

Περίληψη

Τα τελευταία είκοσι χρόνια υπάρχει πλούσια βιβλιογραφία γύρω από τη χρήση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και Επικοινωνίας (ΤΠΕ) στην εκπαίδευση αλλά και το ρόλο που καλούνται να παίζουν αυτές στη διαδικασία επαναπροσδιορισμού των εκπαιδευτικών στόχων του σχολείου στο πλαίσιο της Κοινωνίας της Γνώσης. Αν και υπάρχει συμφωνία ως προς την αναγκαιότητα της ένταξης των ΤΠΕ, διαπιστώνεται έντονος προβληματισμός σχετικά με τη διαδικασία της ένταξης των ΤΠΕ στην εκπαίδευση, μια διαδικασία που συχνά αποτελεί αντικείμενο εκπαιδευτικής πολιτικής. Στη συζήτηση αυτή πρωταγωνιστικό ρόλο μπορούν να παίξουν οι επιστημονικές ενώσεις που εμπεριέχουν στα ενδιαφέροντά τους την ένταξη των ΤΠΕ στην εκπαίδευση. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να εμπλουτίσει τη συζήτηση αυτή παρουσιάζοντας το πως αντιλαμβάνονται το ρόλο τους οι επιστημονικές ενώσεις ως προς τη διαδικασία ένταξης των ΤΠΕ στο ελληνική σχολική πραγματικότητα. Η εργασία αυτή αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης έρευνας που πραγματοποιήθηκε τη διετία 2007 – 2008 και ολοκληρώθηκε το φθινόπωρο του 2008, στο πλαίσιο ενός προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών.

Λέξεις κλειδιά: επιστημονική ένωση, εκπαιδευτική πολιτική, ΤΠΕ

1. Εισαγωγή

Από τις αρχές της δεκαετίας του '90 και στην Ελλάδα υπάρχει πλούσια αρθρογραφία και ερευνητική δράση σχετικά με την ένταξη και τη χρήση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και Επικοινωνίας (ΤΠΕ) στην εκπαίδευση, στα βήματα προηγμένων ερευνητικών δράσεων στο εξωτερικό. Στη συντριπτική τους πλειοψηφία οι έρευνες αυτές επικεντρώνουν το ενδιαφέρον τους σε θέματα όπως η παιδαγωγική αξιοποίηση των ΤΠΕ, ο σχεδιασμός, η αξιολόγηση και η παραγωγή παιδαγωγικά κατάλληλων λογισμικών, η οργάνωση συνεργατικού περιβάλλοντος μάθησης με την αρωγή των ΤΠΕ, ζητήματα επιμόρφωσης εκπαιδευτικών, προτάσεις για νέες διδακτικές και παιδαγωγικές προσεγγίσεις κ.α.

Μοιάζει να υπάρχει κενό στην έρευνα όσον αφορά το ρόλο που μπορούν να παίξουν επιστημονικές ενώσεις εκπαιδευτικών στη συζήτηση για τη διαδικασία ένταξης και χρήσης των ΤΠΕ στην εκπαίδευση, ως αντικείμενο εκπαιδευτικής πολιτικής. Έτσι

προκύπτει ο προβληματισμός και αναδεικνύεται η χρησιμότητα της παρούσας ερευνητικής εργασίας που στοχεύει στη διερεύνηση των θέσεων και των στάσεων επιστημονικών ενώσεων που σχετίζονται με τις νέες τεχνολογίες αλλά και την καταγραφή των απόψεων των εκπαιδευτικών – μελών τους ως προς τον τρόπο ένταξης ή χρήσης των (ΤΠΕ) στην ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα.

Ο σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να καταλήξουμε σε κάποια συμπεράσματα σχετικά με τις εν λόγω θέσεις, στάσεις και απόψεις, να απαντήσουμε στα ερευνητικά ερωτήματα που προκύπτουν από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση και πιθανά να υποβάλουμε προτάσεις, εντός των ορίων και των περιορισμών της έρευνας, σχετικά με μια αποτελεσματικότερη διαδικασία αξιοποίησης των ΤΠΕ στην ελληνική εκπαίδευση. Για το σκοπό αυτό χρησιμοποιήθηκαν θεωρητικά και ερευνητικά δεδομένα από τον ελλαδικό και το διεθνή χώρο καθώς και τα αποτελέσματα που προκύπτουν από την ερμηνευτική ανάλυση των επίσημων κειμένων και των ημιδομημένων συνεντεύξεων που χρησιμοποιήθηκαν ως εργαλεία.

Το βασικό ερευνητικό ερώτημα που καλείται να απαντήσει η εργασία συνοψίζεται στη φράση: «Πως αντιλαμβάνονται το ρόλο τους οι επιστημονικές ενώσεις ως προς την εμπλοκή τους στη διαδικασία ένταξης των ΤΠΕ στην εκπαίδευση; Πως αντιλαμβάνονται τις άλλες επιστημονικές ενώσεις ως προς το ρόλο αυτό; Υπάρχει ή μπορεί να υπάρξει δίκτυο συνεργασίας μεταξύ επιστημονικών ενώσεων και πολιτείας;»

Η εργασία που παρουσιάζεται εδώ αποτελεί τμήμα μιας ευρύτερης έρευνας που διεξήχθη από τον Αύγουστο του 2007 ως το Σεπτέμβριο του 2008 και υποστηρίχθηκε τον Οκτώβριο του 2008, στο πλαίσιο διπλωματικής εργασίας στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Οργάνωση και Διοίκηση της Εκπαίδευσης» του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας με κύριο επιβλέποντα τον λέκτορα του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας Βασίλη Κόλλια.

2. Βιβλιογραφική Ανασκόπηση

Οι ΤΠΕ πρόκειται να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην κοινωνία της «Γνώσης» και της «Πληροφορίας» στην οποία οι πολίτες της καλούνται να αναπτύξουν νέες δεξιότητες στο πλαίσιο της δια βίου μάθησης και κατάρτισης (Κορωναίου, 2001; Γιαννάκου, 2004). Οι ανάπτυξη των ΤΠΕ και η ολοένα και μεγαλύτερη ένταξή τους σε όλο και περισσότερους τομείς της κοινωνίας έβαλε τις βάσεις για βαθύτερες αλλαγές στην εκπαίδευση (Βοσνιάδου, 2006).

Δεν αποτελεί έκπληξη λοιπόν το γεγονός ότι οι εκπαιδευτικές έρευνες ανά τον κόσμο συγκλίνουν στο συμπέρασμα πως απαιτείται να επαναπροσδιοριστούν οι αρχές μάθησης, να σχεδιαστούν νέα περιβάλλοντα μάθησης και κατά συνέπεια σχολεία πιο αποτελεσματικά από αυτά που έχουμε σήμερα (Bransford et al., 1999; Vosniadou et al., 2006; Βοσνιάδου, 2006). Έρευνες σε Ευρώπη και Αμερική δείχνουν ότι οι ΤΠΕ φέρουν χαρακτηριστικά που συνάδουν με τις αρχές μάθησης οι οποίες υπηρετούν τις ανάγκες των πολιτών στην κοινωνία της γνώσης (Βοσνιάδου, 2006). Τέτοια

χαρακτηριστικά είναι: 1) Η ενίσχυση των κινήτρων για μάθηση (Silfen et al., 1984). 2) Η δύναμη της εικόνας και του ήχου που μπορεί να διευκολύνουν την κατανόηση κειμένων (Mayer, 1997). 3) Η ενεργητική μάθηση (Βοσνιάδου, 2006) με σκοπό την κατάκτηση της αυτορύθμισης και του αναστοχασμού. 4) Η συμμετοχή του μαθητή στον έλεγχο της μάθησης αυξάνει τα κίνητρα για μάθηση και το χρόνο μελέτης (Collins, 1989), δημιουργώντας τις προϋποθέσεις για τη «δια βίου μάθηση» και αναπτύσσοντας δεξιότητες αυτομόρφωσης (Bransford et al., 1999; Κορωνάιου, 2001). 5) Η αυθεντικότητα των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων στις οποίες οι μαθητές ασκούνται και μαθαίνουν σε καταστάσεις που προσομοιάζουν στις πραγματικές (Βοσνιάδου, 2006). 6) Καλά σχεδιασμένα περιβάλλοντα μάθησης, υποστηριζόμενα από κατάλληλα λογισμικά μπορούν να ενθαρρύνουν τη συνεργατική μάθηση (Light et al., 1992; Hunt et al., 1992).

Οι ΤΠΕ μοιάζουν να είναι μια πραγματικότητα για την ελληνική εκπαίδευση. Στην ένταξη τους όμως κυριαρχεί εκείνη η μορφή χρήσης που τις θέλει εργαλείο διεκπεραίωσης εργασιών. Δεν έχουμε πετύχει ακόμη την πλήρη ένταξή τους καθώς υστερούμε στη χρήση τους ως εργαλεία μάθησης που φέρουν τα παραπάνω χαρακτηριστικά. Πάντως η διεθνής εμπειρία δείχνει ότι οι ΤΠΕ θα διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο, στο κοντινό μέλλον, στη βελτίωση των μέσων και των μεθόδων διδασκαλίας, στη δημιουργία του «ανοιχτού» σχολείου και στην εξ' αποστάσεως επιμόρφωση των εκπαιδευτικών (Παπαδόπουλος, 2004). Για να συμβεί αυτό θα πρέπει να επιλέξουμε τις κατάλληλες διαδικασίες ένταξης και τρόπους χρήσης, κάτι που αποτελεί σύνθεση πολλών παραγόντων διερεύνησης. Μεταξύ των παραγόντων αυτών είναι ο ρόλος που μπορεί να παίξουν οι επιστημονικές ενώσεις που ενδιαφέρονται για τις νέες τεχνολογίες και την ένταξή τους στην εκπαίδευση. Ρόλος τόσο ως προς την ίδια τη διαδικασία της ένταξης όσο και ως προς τα μέλη τους, εκπαιδευτικούς που βρίσκονται σε μία διαρκή αναζήτηση ως επιστήμονες και επαγγελματίες της αγωγής. Μοιάζει αναγκαίο να επαναπροσδιοριστεί ο ρόλος του σχολείου και του εκπαιδευτικού σ' αυτό ώστε να καταστεί αποτελεσματικός (Πασιαρδής, 2004). Αποτελεσματικός στο να ενσωματώσει και να δοκιμάζει μεθόδους, να αξιολογεί συστηματικά τα νέα εργαλεία που απαιτούνται ώστε να συνάδει το έργο του με την πραγματικότητα που βιώνουν οι μαθητές του. Αυτό απαιτεί ευχέρεια σε νέες ικανότητες, που στηρίζονται σε νέες γνώσεις, νέες στάσεις και πεποιθήσεις, τη μετάβαση σε ένα νέο ιστορικό επαγγελματικής ανάπτυξης από τον εκπαιδευτικό της μετωπικής διδασκαλίας (Κόλλιας κ.ά., xxxx).

Σήμερα στον Ελληνικό χώρο συναντάει κανείς πλήθος ενώσεων που καλούν επιστήμονες όλων των χώρων και των ειδικοτήτων να γίνουν μέλη τους. Αποτελούν κοινούς τόπους ανταλλαγής ανησυχιών και απόψεων που πηγάζουν από προσωπικό, επιστημονικό ή επαγγελματικό ενδιαφέρον των μελών τους. Οι επιστημονικές ενώσεις στην Ελλάδα έχουν κάποια κοινά χαρακτηριστικά. Είναι σύλλογοι μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Υπόσχονται να υποστηρίξουν και να αντιπροσωπεύουν τους Έλληνες επαγγελματίες – επιστήμονες. Δεσμεύονται να μελετούν και να ερευνούν προς όφελος της εκπαίδευσης και της επιστήμης και να βοηθούν την πολιτεία στο έργο της. Ακόμη φροντίζουν να ενημερώνουν τόσο τους επιστήμονες

όσο και την κοινή γνώμη για τις αλλαγές και τις εξελίξεις στο χώρο που δραστηριοποιούνται.

3. Η μεθοδολογία της έρευνας

Ο σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να διερευνήσουμε τις θέσεις και τις απόψεις των επιστημονικών ενώσεων με μέλη εκπαιδευτικούς, ως προς τον τρόπο ένταξης των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ) στην ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα. Στο πλαίσιο αυτό επιδιώκουμε να διαπιστώσουμε το ρόλο που μπορεί να παίζουν και τη στάση που επιλέγουν να διατηρούν οι επιστημονικές ενώσεις, απέναντι στο ζήτημα της διάχυσης και της αξιοποίησης των ΤΠΕ στο ελληνικό σχολείο.

3.1 Ο σχεδιασμός και τα στάδια της έρευνας

Αρχικά δομήσαμε το θεωρητικό πλαίσιο γύρω από το θέμα που μελετάμε. Ανατρέξαμε στη διεθνή και ελληνική βιβλιογραφία σχετικά με τη χρήση και τη χρησιμότητα των ΤΠΕ στην εκπαίδευση. Διερευνήσαμε τόσο τους λόγους όσο και τους τρόπους με τους οποίους οι ΤΠΕ θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν για τη βελτίωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας και άρα του παιδαγωγικού αποτελέσματος. Στο ίδιο στάδιο διερευνήσαμε τη δομή και τους σκοπούς των επιστημονικών ενώσεων που δραστηριοποιούνται στο χώρο της εκπαίδευσης με τις ΤΠΕ να βρίσκονται ανάμεσα στα ενδιαφέροντά τους. Λαμβάνοντας υπόψη και αποδεχόμενοι τις παραδοχές μιας μη θετικιστικής προσέγγισης, περισσότερο αποδεκτής στην κοινωνιολογική έρευνα (Κυριαζή, 2002) επιδιώξαμε να καταγράψουμε τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνονται τον τρόπο ένταξης και την αξιοποίηση των ΤΠΕ στο ελληνικό σχολείο εκπαιδευτικοί ως μέλη επιστημονικών ενώσεων.

Στο δεύτερο στάδιο της εργασίας επιλέξαμε τα εργαλεία και τις μεθόδους της έρευνας. Επιλέξαμε να διενεργήσουμε μια περιγραφική έρευνα, μέσω της ερμηνευτικής ανάλυσης κειμένων. Να περιγράψουμε δηλαδή τις κυρίαρχες ή μη στάσεις, πεποιθήσεις, τάσεις και αντιλήψεις αλλά και τις οπτικές γωνίες υπό τις οποίες επιλέγονται να ιδωθούν τα δρώμενα, με στόχο να ερμηνεύσουμε την υπάρχουσα κατάσταση (Cohen & Manion, 1994). Τα ερευνητικά εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν είναι οι ημιδομημένες συνεντεύξεις και τα επίσημα κείμενα, στην ερμηνευτική ανάλυση των οποίων προβήκαμε και τα οποία αποτελούν τα γραπτά μας τεκμήρια. Οι ημιδομημένες συνεντεύξεις δίνουν στο υποκείμενο αρκετή πρωτοβουλία στη διατύπωση των απαντήσεων και την εξέλιξη της αφήγησης με τον ερευνητή να παρεμβαίνει στο βαθμό που χρειάζεται ώστε το υποκείμενο να αναφέρεται σε ζητήματα που αφορούν στους σκοπούς της έρευνας (Maison, 2003; Βάμβουκας, 2006). Έτσι προβάλλονται ζητήματα που είναι σημαντικά για τον ερωτώμενο και τα οποία δε θα ήταν δυνατό να ληφθούν υπόψη εκ των προτέρων από τον ερευνητή (Maison, 2003). Τα επίσημα κείμενα ως τεκμήρια προϋπάρχοντα της έρευνας και τα κείμενα των συνεντεύξεων ως τεκμήρια που παράγονται από την έρευνα, αξιοποιούνται μέσω της ερμηνευτικής ανάλυσης περιεχομένου (Scott, 1990;

Neuendorf, 2002; Maison, 2003). Τα επίσημα κείμενα επιλέχθηκαν στη λογική ότι μπορούν να επιτελέσουν τέσσερις λειτουργίες προς όφελος της έρευνας: Μπορούν να αποτελούν στοιχεία αυτά καθ' αυτά, απαντώντας αυτούσια στα ερευνητικά μας αποτελέσματα. Παρέχουν στοιχεία μέσα από την ανάγνωση και την ερμηνεία τους. Είναι δυνατόν να συμπληρώσουν ή να ενισχύσουν στοιχεία που εξάγονται από τις συνεντεύξεις. Μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να επιβεβαιώσουν προσωπικές μαρτυρίες ή πεποιθήσεις που προκύπτουν από τις συνεντεύξεις (Maison, 2003).

Η επιλογή των επιστημονικών ενώσεων (στη συνέχεια θα τις προσφωνούμε για συντομία ΕΕ) έγινε με βάση τρία κριτήρια: α) να αποτελεί η εκπαίδευση το βασικό ή ένα από τα βασικά πεδία δράσης τους, β) να εντάσσονται οι ΤΠΕ (και η παιδαγωγική τους αξιοποίηση) στα ενδιαφέροντά τους και γ) να έχουν μέλη εκπαιδευτικούς των δύο πρώτων βαθμίδων της εκπαίδευσης. Οι επιστημονικές ενώσεις που επιλέχθηκαν είναι η «Ένωση Ελλήνων Φυσικών» (ΕΕΦ), η «Ελληνική Επιστημονική Ένωση Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση» (ΕΤΠΕ), η «Ελληνική Ένωση για την Αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στην Εκπαίδευση» (e-Δίκτυο-ΤΠΕ) και η «Επιστημονική Ένωση Εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας για τη Διάδοση των ΤΠΕ στην Εκπαίδευση» (ΕΕΕΠ-ΔΤΠΕ). Για τους σκοπούς της έρευνας καταγράψαμε, στα επίσημα κείμενα, τη δράση των επιλεγμένων επιστημονικών ενώσεων καθώς και τη συχνότητα και τον τρόπο με τον οποίο εμφανίζονται ζητήματα σχετικά με τις ΤΠΕ στην εκπαίδευση. Ακόμη μελετήσαμε κείμενα προς το ΥΠΕΠΘ, το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (Π.Ι.) και κάθε ενδιαφερόμενο και τα οποία περιγράφουν τις θέσεις των επιστημονικών ενώσεων σχετικά με την ένταξη και διάχυση των ΤΠΕ στην ελληνική εκπαίδευση.

Οι τέσσερις εκπαιδευτικοί – μέλη επιστημονικών ενώσεων που ρωτήθηκαν επιλέχθηκαν σύμφωνα με τα εξής κριτήρια: Είναι εκπαιδευτικοί της πράξης, έχουν μεγάλη εκπαιδευτική εμπειρία και ασχολούνται για πολλά χρόνια με τις ΤΠΕ στην εκπαίδευση, είτε με προσωπική πρωτοβουλία είτε και ως μέλη επιστημονικών ενώσεων. Οι ερωτηθέντες εξέφρασαν μεν προσωπικές απόψεις, ήταν όμως στο πνεύμα των ενώσεων που εκπροσωπούσαν.

Οι ερωτήσεις της συνέντευξης με τους εκπαιδευτικούς – μέλη επιστημονικών ενώσεων αποτελούνται από τρεις βασικούς άξονες: κριτική του τρόπου που γίνεται η ένταξη και η χρήση των ΤΠΕ στο σχολείο, προτάσεις καλής πρακτικής σχετικά με τη διαδικασία ένταξης και τον τρόπο χρήσης των ΤΠΕ στην εκπαίδευση, πιθανές συνεργασίες με άλλες ΕΕ ή την επίσημη πολιτεία για τη διαδικασία ένταξης.

3.2 Συζήτηση - Συμπεράσματα

Τόσο από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση όσο και από τα ερευνητικά αποτελέσματα γίνεται φανερό ότι στην Ελλάδα δεν ευδοκιμεί η έννοια της επαγγελματικής ένωσης στο χώρο της εκπαίδευσης. Μοιάζει να μην υπάρχει αίτημα για την ύπαρξη επαγγελματικών ενώσεων που θα έχουν ως στόχο την περιγραφή και υπεράσπιση των επαγγελματικών δικαιωμάτων των εκπαιδευτικών διαφόρων ειδικοτήτων. Στην περίπτωση της δημόσιας εκπαίδευσης ο εκπαιδευτικός βρίσκει στήριξη σε εργασιακά

ζητήματα στις συνδικαλιστικές ομοσπονδίες. Παραμένει όμως ως μόνος επίσημος παραγωγός επιστημονικής – εκπαιδευτικής πολιτικής το κράτος, δηλαδή ο εργοδότης του. Η εναλλακτική λύση, και πηγή πληροφόρησης και προβληματισμού, για τους επιστήμονες που καλούνται να παράγουν εκπαιδευτικό έργο είναι οι επιστημονικές ενώσεις (ΕΕ). Έτσι στην χώρα μας συναντώνται πολλές και ποικίλες ΕΕ που ασχολούνται με επιστημονικά και εκπαιδευτικά ζητήματα. Αποτελούν κοινούς τόπους ανταλλαγής ανησυχιών και απόψεων που πηγάζουν από προσωπικό, επιστημονικό ή επαγγελματικό ενδιαφέρον των μελών τους. Μοιάζει να χωρίζονται σε δύο κατηγορίες σύμφωνα με τον τρόπο που επέλεξαν να επανδρώνονται και τους σκοπούς που επιτελούν. Από τη μία διαπιστώνουμε την ύπαρξη επιστημονικών ενώσεων που προσδιορίζονται βάση μιας ορισμένης επιστημονικής ή επαγγελματικής ταυτότητας, αποκλείοντας άλλες, όπως είναι η ΕΠΕ (Ένωση Πληροφορικών Ελλάδος), η ΠΕΚΑΠ (Πανελλήνια Ένωση Καθηγητών Πληροφορικής δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης) και η ΕΕΦ (Ένωση Ελλήνων Φυσικών). Στην περίπτωση αυτή τα θέματα που απασχολούν μπορεί να έχουν μεγάλο εύρος, από αυστηρά επιστημονικά ως κοινωνικά ή και επαγγελματικής φύσης, των επιστημόνων όμως που καλούνται να εκπροσωπήσουν. Από την άλλη υπάρχουν και ΕΕ που θέτουν ως σκοπό τους ένα συγκεκριμένο επιστημονικό πεδίο – λιγότερο ή περισσότερο ευρύ – αποκλείοντας άλλα, όπως η e-Δίκτυο-ΤΠΕ (Ελληνική Ένωση για την Αξιοποίηση των ΤΠΕ στην Εκπαίδευση), η ΕΠΥ (Ελληνική Εταιρία Επιστημόνων και Επαγγελματιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών) και η ΕΤΠΕ (Ελληνική Επιστημονική Ένωση Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση). Το κάλεσμά τους αφορά μεγάλη μερίδα επιστημόνων, εκπαιδευτικών ή όχι, που ενδιαφέρονται και θέλουν να καταθέσουν τις απόψεις και τους προβληματισμούς τους στο συγκεκριμένο πεδίο. Έτσι κάποιοι εκπαιδευτικοί επιλέγουν να ανήκουν σε περισσότερες από μία ΕΕ, ανάλογα με τις αναζητήσεις, τις ανησυχίες ή τους προβληματισμούς που επιθυμούν να ικανοποιήσουν χωρίς βέβαια κανείς να είναι υποχρεωμένος να ανήκει σε κάποια.

Η Ένωση Ελλήνων Φυσικών (ΕΕΦ) εκπροσωπεί τους φυσικούς και τους επιστήμονες των θετικών επιστημών γενικότερα. Οι ΤΠΕ αποτελούν πάγιο εργαλείο στη διδακτική των φυσικών επιστημών, από τη χρήση εποπτικών μέσων ως την οργάνωση εικονικών εργαστηρίων. Παρόλα αυτά η ΕΕΦ δεν έχει να επιδείξει κάποια δράση και δε μοιάζει να καταθέτει κάποια θέση για τους τρόπους παιδαγωγικής αξιοποίησης των ΤΠΕ ή προτάσεις σχετικά με τη διαδικασία ένταξής της στο ελληνικό σχολείο. Διατηρεί τη θεματολογία της και τα ενδιαφέροντά της στενά στο χώρο των θετικών επιστημών τόσο ως προς τις εξελίξεις στην έρευνα όσο και σε ζητήματα διδακτικής. Αν και αποτελεί, ή ίσως ακριβώς επειδή αποτελεί, την αρχαιότερη επιστημονική ένωση με μέλη κυρίως εκπαιδευτικούς της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, με πάνω από ογδόντα χρόνια ζωής και μια βαριά κληρονομιά δράσεων και επιτευγμάτων στο ενεργητικό της, επιλέγει να «κυκλοφορεί» σε οικία μονοπάτια. Η ένταξη των ΤΠΕ μοιάζει να αποτελεί ένα σχετικά νέο χώρο δράσης στον οποίο δεν πειραματίζονται μόνο εκπαιδευτικοί των θετικών επιστημών. Από την άλλη η σύσταση ικανού αριθμού επιστημονικών ενώσεων που ασχολούνται ειδικά με τις

ΤΠΕ και την παιδαγωγική τους αξιοποίηση, μέλη των οποίων είναι και επιστήμονες των θετικών επιστημών, πιθανά καθιστά την ουσιαστική εμπλοκή της ΕΕΦ στο θέμα περιττή ή δευτερεύουσα.

Η Ελληνική Επιστημονική Ένωση Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση (ΕΤΠΕ) αποτελεί, όπως περιγράφει και ο τίτλος, μια ένωση με ξεκάθαρο στόχο σχετικά με τις ΤΠΕ. Δρα κυρίως μέσω επιστημονικών συνεδρίων και της προβολής των πορισμάτων που προκύπτουν από αυτά και ημερίδων – σεμιναρίων που διοργανώνει κατά καιρούς. Οι προϋποθέσεις εγγραφής ενός τακτικού ή πάρεδρου μέλους (άρθρο 3, καταστατικό ΕΤΠΕ, 2006), η ύπαρξη έξι «μόνιμων επιτροπών» (άρθρο 4, ό.π.) για τις τρεις βαθμίδες της εκπαίδευσης, την επιμόρφωση – κατάρτιση και την αξιολόγηση εκπαιδευτικών εφαρμογών, οι λειτουργία «τομέων ειδικού ενδιαφέροντος» σε συνεργασία με τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα, είναι κάποιες από τις ενδείξεις του τρόπου που αντιλαμβάνεται η ΕΤΠΕ το ρόλο της σχετικά με την ένταξη των ΤΠΕ στην εκπαίδευση. Η ΕΤΠΕ δηλώνει τις προθέσεις της και προβάλλει τις θέσεις της μέσα από μια επιστημονική οδό (συνέδρια, ημερίδες, επιτροπές, ερευνητικές ομάδες). Έτσι αυτό που θέλει να πει φτάνει στο ευρύ κοινό μέσω των ανακοινώσεων της γύρω από πορίσματα ή συμπεράσματα μελετών ή ερευνών. Δίνει το στίγμα της ένωσης που έχει να κάνει επιστημονικά τεκμηριωμένες προτάσεις και να παρέχει πλούσιο υλικό για σκέψη, προβληματισμό και εφαρμογή στα μέλη. Μοιάζει να αντιλαμβάνεται την εκπαίδευση με μία ευρύτητα και όχι αναγκαστικά συνδεδεμένη με την καθημερινή πρακτική της δωδεκάχρονης σχολικής ζωής. Η ΕΤΠΕ δεν στέκεται σε θέματα που αφορούν την επίλυση καθημερινών προβλημάτων ή αδυναμιών της διαδικασίας ένταξης των ΤΠΕ στη σχολική πραγματικότητα. Επιλέγει να διαχειρίζεται αλλά και να υπερασπίζεται το ζήτημα της ένταξης των ΤΠΕ στην εκπαίδευση ολιστικά, εκεί που οι νέες τεχνολογίες συναντούν την παιδαγωγική και τη διδακτική.

Η «Ελληνική Ένωση για την Αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στην Εκπαίδευση» (e-Δίκτυο-ΤΠΕ) δραστηριοποιείται κυρίως στο χώρο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και στους βασικούς της στόχους είναι η διάδοση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση και η διάχυση της χρήσης λογισμικών στην διδακτική πράξη. Στην ίδια λογική δρα και η «Επιστημονική Ένωση Εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας για τη Διάδοση των ΤΠΕ στην Εκπαίδευση» (ΕΕΕΠ-ΔΤΠΕ), στην πρωτοβάθμιας όμως εκπαίδευση. Κοινός παρονομαστής των δύο αυτών ενώσεων είναι η λύση προβλημάτων και η άρση εμποδίων στην προσπάθεια ένταξης των ΤΠΕ στη σχολική καθημερινότητα. Προς αυτή την κατεύθυνση προβαίνουν σε ανακοινώσεις προς το ΥΠΕΠΘ γνωστοποιώντας τις θέσεις και τις προτάσεις τους (e-δίκτυο-ΤΠΕΕ, 2007; ΕΕΕΠ-ΔΤΠΕ, 2003; ΕΕΕΠ-ΔΤΠΕ, 2004). Από τα αποτελέσματα της έρευνας προκύπτει ότι έχουν διαφορετικό προσανατολισμό από άλλες επιστημονικές ενώσεις του χώρου. Εστιάζουν την προσοχή τους στις ΤΠΕ σε σχέση με τη σχολική πρακτική των δύο βαθμίδων, επισημαίνουν αδυναμίες και παραβλέψεις στην ως τώρα λειτουργία δομών και πρακτικών (λειτουργία σχολικών εργαστηρίων, επιμόρφωση εκπαιδευτικών, περιεχόμενο αναλυτικών προγραμμάτων). Όλα αυτά λειτουργούν στη βάση του ότι την επίσημη θέση και την τελική ευθύνη

έχει η επίσημη πολιτεία με τα θεσμοθετημένα όργανά της (ΥΠΕΠΘ, Π.Ι. πανεπιστήμια).

Οι ΕΕ που επιλέξαμε να μελετήσουμε βρέθηκε να προβάλουν όμοιες θέσεις σε σχέση με την εκπαιδευτική αξία των ΤΠΕ και την αναγκαιότητα ένταξής τους στην εκπαίδευση, θέσεις σύμφωνες με τις γενικές επιστημονικές αρχές μάθησης και διδασκαλίας στο πλαίσιο της «κοινωνίας της γνώσης» (Castels, 1996; Bransford, et.al., 1999; Ρουσσάκης, 2002; Παπαδόπουλος, 2004; Γιαννακάκης, 2005; Βοσνιάδου, 2006, κλπ). Μοιάζει εφικτή η ανάπτυξη ένα δικτύου επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ τους ικανού να φέρει θετικά αποτελέσματα ως προς τους σκοπούς τους. Ακόμη για κάποιες από τις ΕΕ μοιάζει λογική η συνεργασία με τα συνδικαλιστικά όργανα των εκπαιδευτικών για εκπαιδευτικά ζητήματα είτε σε τοπικό είτε σε κεντρικό επίπεδο. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας συνεργασίες εντοπίζονται σε επίπεδο συνδιοργάνωσης συνεδρίων, ημερίδων και σεμιναρίων. Συνεργασίες με τοπικές ΕΛΜΕ ή συλλόγους δασκάλων, μεταξύ δύο ΕΕ σε συνέδριο με κοινή θεματική, ακόμη-ακόμη και συνέδρια που διοργανώνονται υπό την αιγίδα του ΥΠΕΠΘ. Σε ζητήματα που έχουν να κάνουν με την ένταξη των ΤΠΕ στο ελληνικό σχολείο αναπτύσσεται και προβάλλεται προβληματική από τις ΕΕ με πολλά κοινά στοιχεία. Δεν έχουν όμως βρεθεί κάποιες συντονισμένες προσπάθειες για συνεργασία με διάρκεια μεταξύ επιστημονικών ενώσεων, κάτι που πιθανά θα αύξανε το κύρος των θέσεων και των προτάσεων από την πλευρά τους. Διαπιστώνεται ότι οι ΕΕ συνήθως επιλέγουν να απευθύνονται παραδοσιακά απευθείας στο ΥΠΕΠΘ, στο Π.Ι. ή τα πανεπιστήμια, που (όπως προκύπτει και από τα ερευνητικά αποτελέσματα) γίνονται αντιληπτά ως οι θεσμικά αρμόδιοι φορείς που έχουν την τελική ευθύνη. Παρόλα αυτά γίνεται σαφές ότι η διαδικασία ένταξης των ΤΠΕ στην εκπαίδευση δεν μπορεί παρά να αποτελέσει και αντικείμενο επιστημονικού διαλόγου που παράγεται από ένα σύνολο ανθρώπων σε μια επιστημονική κοινότητα στο πλαίσιο της οποίας μπορούν όλοι να συζητήσουν και να συναποφασίσουν μ' εκείνους που έχουν την θεσμική ευθύνη.

Αντί επιλόγου

Η διαδικασία ένταξης των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση αποτελεί σύνθεση πολλών παραμέτρων. Για να είναι αποτελεσματική τόσο στην πρωτοβάθμια όσο και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη διάφοροι παράγοντες όπως η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, το περιεχόμενο του προγράμματος σπουδών, η καταλληλότητα του χώρου και του τρόπου εφαρμογής τους, η ποιότητα της τεχνικής υποδομής, ο έλεγχος και η ανατροφοδότηση τόσο ως προς το αποτέλεσμα όσο και ως προς το παιδαγωγικό όφελος από την παιδαγωγική χρήση των ΤΠΕ κ.α. Δεν μοιάζει να υπάρχει ένα όργανο που να μπορεί να διαχειριστεί αποτελεσματικά όλες τις παραπάνω παραμέτρους. Διαφαίνεται λοιπόν η ανάγκη για τη δημιουργία ενός δικτύου συνεργασίας μεταξύ όλων εκείνων των μερών, θεσμικών ή μη, που συνθέτουν την εκπαιδευτική κοινότητα και τα οποία θα εξασφαλίσουν τις διαδικασίες εκείνες ώστε εργαλεία μάθησης όπως οι ΤΠΕ να βρουν τη θέση τους στο σημερινό

σχολείο.

Βιβλιογραφία

- Βάμβουκας, Μ. (2006). Εισαγωγή στην ψυχοπαιδαγωγική έρευνα και μεθοδολογία, Αθήνα, Γρηγόρη
- Βασιλού – Παπαγεωργίου, Β. (1996). Το συνδικαλιστικό κίνημα των εκπαιδευτικών στην Ελλάδα: Ο ρόλος της ΟΛΜΕ και της ΔΟΕ στην εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του 1976. Αθήνα: Πατάκης.
- Βοσνιάδου, Σ. (2006). Παιδεία, σχολεία και υπολογιστές: Προοπτικές, προβλήματα και προτάσεις για την αποτελεσματική χρήση των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση, Αθήνα: Gutenberg.
- Bransford, T.D., Brown, A.L., Cocking, R.R. (Επιμ.) (1999). How people learn: Brain mind, experience and school. Washington, DC: National Academy Press.
- Γιαννακάκη, Μ.Σ. (2005). *Η εφαρμογή καινοτομιών στη σχολική μονάδα*, στο Α. Καψάλης, Οργάνωση και Διοίκηση Σχολικών Μονάδων, Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας, σ. 243-276.
- Γιαννάκου, Μ. (2004). Η ανάγκη του διαλόγου για την Παιδεία. *Φιλελεύθερη Έμφαση*, τ.21, σελ. 54-63.
- Castells, M. (1996). The rise of the network society. Oxford: Blackwell publishers.
Bauer & Schoon, 1993
- Cohen, L., Manion, L. (1997). Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας, Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Collins, A., Brown, J.S., Newman, S.F. (1989). Cognitive apprenticeship: Teaching the crafts of reading, writing and mathematics. Στο Resnick, L.B. (Επιμ.). Knowing, learning and instruction: Essays in honor of R. Glasser. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Dreyfus, H.L., Dreyfus, S.E. (1986). Mind over machine: The power of human intuition and expertise in the era of the computer, New York: The Free Press.
- e-δίκτυο-ΤΠΕΕ. (2007). Τα επτά εμπόδια της ομαλής ένταξης των «Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας» στην Εκπαίδευση, στο www.e-diktvo.eu.
- ΕΕΕΠ-ΔΤΠΕ. (2003). Υπόμνημα για τη διδασκαλία του μαθήματος του ολοήμερου «Νέες Τεχνολογίες στην Εκπαίδευση», 17-9-2003.
- ΕΕΕΠ-ΔΤΠΕ. (2004α). Υπόμνημα της ΕΕΕΠ-ΔΤΠΕ, 30-8-2004, Α.Π.: 26
- ΕΕΕΠ-ΔΤΠΕ. (2004β). Υπόμνημα με θέμα: Ανάθεση σε εκπαιδευτικούς και προσλήψεις για τη διδασκαλία του μαθήματος των Νέων Τεχνολογιών στο Ολοήμερο Δημοτικό Σχολείο, 10-12-2004.

- ΕΤΠΕ (2006). Καταστατικό του επιστημονικού συλλόγου με την επωνυμία ΕΤΠΕ, στο www.etpe.gr
- Hunt, N., Alford, L. (1992). Involving students in computer based cooperative lessons. *The computing teacher*, 19(4), 34-37.
- Κόλλιας, Β., Βαμβακούση, Ξ., Καρασαββίδης, Η., Μαμαλούγκος, Ν., Βοσνιάδου, Σ. (xxxx). Ο ρόλος των εκπαιδευτικών στη συνεργατική μάθηση.
- Κορωναίου, Α. (2001). Εκπαιδευοντας εκτός σχολείου. Η συμβολή των οπτικοακουστικών μέσων και των νέων τεχνολογιών. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Κυριαζή, Ν. (2002). Η κοινωνιολογική έρευνα: Κριτική επισκόπηση των μεθόδων και των τεχνικών, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Light, P.H., Mevarech, Z.R. (1992). Peer-based interaction at the computer: Looking backward, looking forward. *Learning and instruction*, 2, 275-280.
- Μακράκης, Β.Γ. (2000). Υπερμέσα στην εκπαίδευση: Μια κοινωνικό – επικοινωνιακή προσέγγιση. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Mason, J. (2003). Η διεξαγωγή της ποιοτικής έρευνας, Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Mayer, R.E. (1997). Multimedia learning: Are you asking the write questions?. *Educational Psychologist*, 32(1), 1-19.
- Neuendorf, K.A. (2002). The content analysis guidebook, Thousand Oaks, California: Sage Publications.
- Παπαδόπουλος, Γ. (2004). Το σχολείο στην Κοινωνία της πληροφορίας, στο *Οι τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνιών στην ελληνική εκπαίδευση*, εκδόσεις Α.Π.Θ.
- Πασιαρδής, Π. (2004). Εκπαιδευτική ηγεσία: Από την περίοδο της ευμενούς αδιαφορίας στη σύγχρονη εποχή, Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Ρουσάκης, Ι. (2002). Τρεις αφηγήσεις για την εκπαίδευση στις αρχές του 21ου αιώνα: Ουσία και επίφαση. Στο Ματθαίου, Δ. (επιμ.). *Η εκπαίδευση απέναντι στις προκλήσεις του 21ου αιώνα*, Αθήνα: Εκδόσεις Λιβάνη.
- Scott, J. (1990). A matter of record: Documentary sources in social research, Cambridge: Polity.
- Silfen, R., Howes, A.C. (1984). A summer reading program with CAI: An evaluation. *Computers, Reading and Language Arts*, 1(4), 20-22.
- Τζεκίνη, Χ., Κουτρούκης, Θ. (1999). Εργασιακές σχέσεις στην εκπαίδευση. *Διοικητική Ενημέρωση*, τ3, σσ 64-71.
- Vosniadou, S., DeCorte, E., Glaser, R., Mandl, H. (2006). Σχεδιάζοντας περιβάλλοντα μάθησης υποστηριζόμενα από τις σύγχρονες τεχνολογίες. Αθήνα: Gutenberg.